

Vem vill bli kallad vissnad, åldrad, mossig?
Barbro Westerholm lanserar en motbild

Årsrik – det är det ord Barbro Westerholm föredrar framför de synonymer som hon en gång upptäckte när hon letade efter ett roligare ord än "gammal" eller "pensionär". Idel negativa beskrivningar. "Vissnad" hörde till de bättre. Och när jag nu googlar på synonymer till gammal hittar jag t ex dessa: *åldrad, utlevad, kraftlös, orkeslös, utsliten, förlegad, föråldrad, ålderdomlig, otidsenlig, mossig, mossbelupen, mångårig, möjlig*. Nej ordet "årsrik" fanns förstås inte med. Det är ett ord Barbro Westerholm lanserade i senaste valrörelsen efter att ha hört det av en läkarkollega i Värmland. Konsekvent använde hon detta ord vid sitt föredrag i Wendelarhuset den 29 november för en publik bestående av just årsrika.

Barbro Westerholm som sitter i riksdagen för Liberalerna (det nyligen omdöpta Folkpartiet) är äldst av de nio riksdagsledamöter som är 65+ - de utgör 2,5 procent av ledamöterna. Om de verkligen skulle representera alla landets ålderspensionärer - cirka 25 procent av valmanskåren – borde de vara tio gånger så många. Nog säger den obalansen något om synen på äldre människor i samhället! Detta trots att vi lever allt längre och friskare liv och blir väl över 80 år i snitt. "Egentligen är det bara de två sista åren som vi ska undvika", sade Barbro Westerholm med ett citat av någon skämtsam åldersforskare.

Visst kan det behövas ett ord som antyder att det bland oss nästan 2 miljoner ålderspensionärer finns erfarenhet, bredd och kunskap som både samhället och vi själva kan ha glädje av. Just de kvaliteterna som vår talare i söndags själv besitter i stort mått. Därmed inte sagt att alla vi årsrika har samma erfarenhet, bredd eller kunskap. Tvärtom! Vi blir faktiskt bara mer olika våra jämnåriga ju äldre vi blir. En årskull nyfödda är betydligt mer lika varandra än de kommer att vara om femtio, sextio, sjuttio år. Det påpekandet av Barbro Westerholm borde väl vara en självklarhet men är det inte. När vi lämnat yrkeslivet buntas vi ihop till en oformlig klump som samhället ska hantera. Det numera berömda uttrycket "köttberg", en gång yttrat av Pär Nuder när han var finansminister, är en illustration till ålderstänkandet och har i höst använts med medveten ironi av TV-journalisten Claes Elfsberg i serien "Köttberget checkar ut".

Barbro Westerholm talade bl a om "ålderismen", inte bittert utan mest roat. Som häromdagen när hon som så ofta tog Arlanda Express för att ge sig ut på en av sina många resor som förtroendevald. Hon sträckte fram sitt klippkort till den unga biljettkontrollanten. Som tittade på det och sen på dess innehavare och utbrast: "VA! Har DU ett sånt?" Med den underförstådda innebörden. "Inte ska en så gammal mänska som du resa omkring här med det strängt upptagna yrkesfolket."

Barbro Westerholm är en politiker som inte räds tabubelagda ämnen. Hade det inte varit för henne så hade förmodligen inte sjukdomsförklaringen av homosexuella hävts 1979. På den tiden var hon chef för Socialstyrelsen. Senare kom hon som riksdagsledamot att fortsätta ta strid för de homosexuellas rättigheter och bidrog aktivt till att partnerskapslagen antogs av riksdagen och började gälla 1995. Den avskaffades 1 maj 2009 när äktenskapslagen blev könsneutral, även det efter het politisk kamp.

Ett annat tabubelagt ämne är döden och döendet. Nästan ingen politiker vill ta i det. Inte heller många läkare. Men Barbro Westerholm som är både politiker och läkare gör det i olika sammanhang. Hon menar att det råder beröringsskräck kring sådana frågor. I söndags i Wendelarhuset tog hon upp några trådar från den diskussion hon själv deltar i som ledamot av Statens medicinetiska råd. Hon efterlyser en bred utredning som tar upp frågan om äldre människors rädsla att inte få tillgång till palliativ vård i livets slutskede och hon vill att man talar om den utbredda livsledan.

”En fjärdedel av självmorden sker bland åsrika personer och vi har ingen kunskap alls om dem som väljer att sluta att äta och dricka”. I många fall handlar det troligen om ett utdraget självmord. Barbro Westerholm tror att livsleda ofta kan härledas till övergången mellan arbete och pensionering. Många får svårt att känna att de kan vara till nytta och glädje för andra. Vad vi alla behöver är att känna oss behövda. Så länge vi lever!

Ami Lönnroth